

צה"ל בפתח השנה ה-55 לעצמאות ישראל

אין ספק כי הלמידה וההתפתחות בתחום הפעלת הכוח של צה"ל ובניין בלחימה בארבע השנים וחצי האחרונות הן בסיס איתן להמשך פיתוח ידע ותורה לצה"ל ולצבאות כל העולם. יכולת צה"ל שפותחו והבשילו לכדי יכולות מבצעיות מרשימות ישמשו אותנו לעתיד לבוא. התקופה הקרובה תהיה תקופת מבחן לעוצמה של מדינת ישראל ושל צה"ל

רב-אלוף משה (בוגי) יעלון

הרמטכ"ל

הפילסטיני כי בדרך הטורו, שבה בחר בספטמבר 2000, לא יוכל להגיע להישגים מדיניים. אין בכוונתי לבחון את שורשי המלחמה (זוהי ההגדרה הנכונה של סוג העימות שבו נמצאת ישראל מאז ספטמבר 2000) ואת הסיבות שהובילו את הצד השני לפתוח בה. עם זאת, בסיכום הביניים של המלחמה ניתן להצביע על הישגים במערכה הצבאית שתרמו בסופו של דבר לכך שהצד השני הבין כי הטורו אינו משתלם. ללא קשר לסיפור שייספרו הצדדים השונים מתוך כוונה לקבע את התודעה הציבורית ואת האתוס על-פי רצונם, העובדות והנתונים

בספטמבר 2000 פרץ העימות הנוכחי בין ישראל לפלסטינים. פרק העימות האלים, שייתכן כי בימים אלה מתקרב אל סיומו, הוא סיבוב נוסף בעימות הכולל והמתמשך בין העם היהודי לבין הפלסטינים - עימות שהחל לפני כמאה ועשרים שנים. העימות הנוכחי, שנמשך כארבע שנים וחצי, מחייב לימוד ובחינה של הישגי צה"ל מתוך הבנה שהתהליכים המתרחשים בימים אלה עשויים לבשר את סופו של הסיבוב האלים ותחילתה של תקופה חדשה. תקופה זו עשויה להימשך עד לאחר מימוש תוכנית ההינתקות, ואולי מעבר לכך, כפועל יוצא של הבנת הצד

ההתקפה. וכך, צה"ל שעבר מהגנה להתקפה במבצע "חומת מגן" הפך את המגמה על כיה ובאופן עקבי ושיטתי הצליח לדכא את הישגי הטרור ולהביא לתוצאות שניכרו בשנת 2004, תוצאות שתרמו ללא ספק, נוסף על החילופין בהנהגה הפלסטינית, לרגיעה הקיימת כיום.

לאחר שהסתיים מבצע "חומת מגן", האתגר שעמד בפנינו היה שימור לאורך זמן של ההישגים שהושגו במבצע. היכולת של צה"ל לשמר את ההישגים האלה הייתה לאתגר ממשי דווקא לנוכח ההבנה כי לא ניתן יהיה להמשיך ולהשקיע את המשאבים העצומים שהושקעו במהלך

מצביעים על אמת אחת - הטרור לא השיג את מטרתו, והחברה הישראלית חזקה יותר מתמיד. ההבנה של הציבור הפלסטיני, ובימים אלה גם של הנהגתו, כי אין עוד תוחלת בהפעלת טרור, לא הייתה מחלחלת אליהם ללא הפעלת כוח נחושה ומושכלת של צה"ל.

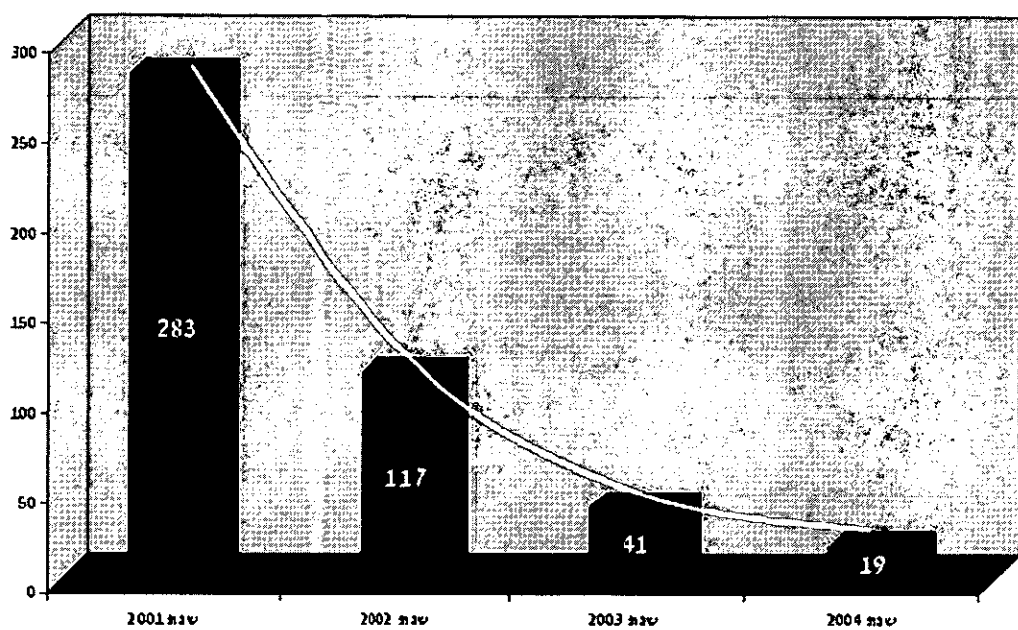
ההנהגה הפלסטינית מבינה כיום, לאחר ניתוח מחושב, כי בכל התחומים - החל במישור המדיני ובלגיטימציה הבין-לאומית, עבור דרך המישור הכלכלי וכלה ביחסים החברתיים בחברה הפלסטינית - הטרור לא השיג את מטרתו: שבירת יכולת העמידה של החברה הישראלית.

יתרה מזו, החברה הישראלית הוכיחה נחישות וכושר עמידה. התברר כי נכשלה האסטרטגיה הפלסטינית, בהנהגת יאסר ערפאת, אשר הניחה כי החברה הישראלית שברירית כקורי עכביש (כדבריו של מנהיג החזבאללה חסן נסראללה בנאומו בכנת ג'בייל לאחר יציאת צה"ל מלבנון). החברה הישראלית הוכיחה יכולת עמידה, שהפתיעה אף רבים בתוכה. יכולת העמידה הזאת במשך כל שנות העימות ניזונה בין היתר מהישגי צה"ל. לעומת זאת, הצד הפלסטיני הלך מדחי אל דחי.

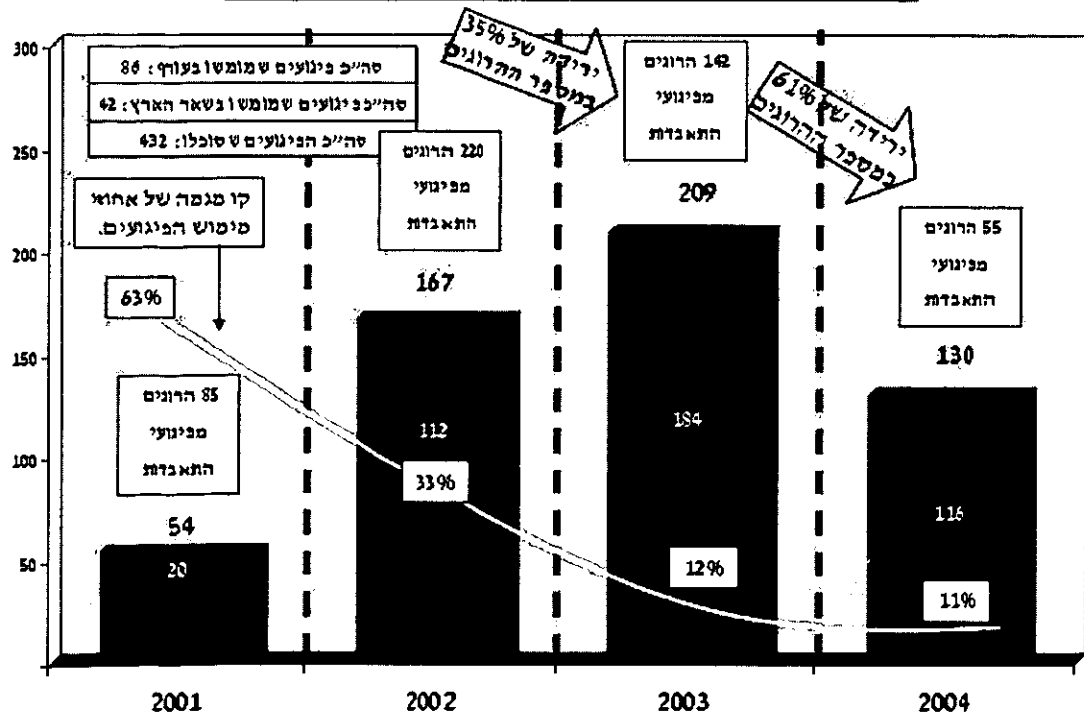
בראייה לאחור ובניתוח הישגי הלחימה בטרור בסוף שנת 2004 ניתן להצביע על עשייה מבצעית ענפה ופורייה - עשייה מבצעית המגלמת הבנה של המגבלות, האילוצים ומרחבי הלגיטימציה שבהם פועל צה"ל. ההישגים הושגו בעמל רב. ההבנה של צמרת הפיקוד המבצעי של צה"ל כי שימוש בכוח רב אינו בהכרח הפתרון הנכון וכי לעיתים נדרשים איפוק תוך שילוב הפעלת כוח מושכלת והבאת היתרון היחסי של צה"ל לביטוי בכל זירה ובכל אירוע - הם אלה שאיפשרו לצה"ל לצבור ניצחונות מקומיים רבים. במאבק שבו אנו נמצאים אין ניצחון מוחלט ואין הכרעה מוחלטת ומהירה. ההכרעה במאבק הזה, בשונה מן המלחמה הכוללת, אינה באה לידי ביטוי בשלילת יכולת האויב באופן מוחלט. במלחמה הזאת הצד המכריע הוא זה שברצף ניצחונות מביא את הצד השני להבנה כי האלימות והטרור אינם משתלמים.

הדבר דומה לזוג מתאבקים בזירת בוץ טובענית שהמנצח בה הוא זה שראשו מגיע אחרון לקרקעית הזירה. למרות חוסר היכולת להשיג הכרעה מהירה וחדה, הרי שגם כאן אין ספק כי ההגנה הטובה ביותר היא

אירועי טרור בעורף המדינה במהלך "גאות ושפל"

פיגועי ההתאבדות שמומשו לעומת אלו שסוכלו

■ ממשו ■ סוכלו
 * פיגועים שסוכלו: פעולות סיכול שב"כ וצה"ל, "תאונות עבודה", תקלות בזמן ביצוע וכד'.

הרמטכ"ל במהלך תרגיל בצפון

ההכרעה במאבק שבו אנו נמצאים אינה באה לידי ביטוי בשלילת יכולת האויב באופן מוחלט. במלחמה הזאת הצד המכריע הוא זה שברצף ניצחויות מביא את הצד השני להבנה כי האלימות והטרור אינם משתלמים

מושכל ונכון. המישור השני הוא המישור הטכנולוגי-מבצעי - היכולת של הכוחות בשטח להיעזר בטכנולוגיה שהגיעה לכלל בשלות ולהטמיע באופן מהיר פיתוחים טכנולוגיים שפותחו בתוך זמן קצר ביותר תרמה אף היא לחיסכון בהוצאות באמצעות צמצום היקף כוח-האדם תוך שימת דגש על הפחתת סד"כ המילואים המופעל בלחימה.

ואולם התחום החשוב ביותר הוא היכולת של מפקדי צה"ל בכל הרמות - בייחוד ברמת החטיבות והגדודים - לפתח פתרונות יצירתיים המשלבים הפעלה מושכלת של הכוח ומיצוי מיטבי של מכלול האמצעים העומדים לרשותנו. החשיבה הזאת הונחתה על ידי ההבנה כי לא בהכרח המענה לכל איום מתפתח הוא הפעלת כוח נוספת. חשיבה יצירתית ומקורית והבנה כי הדבר הקבוע בעימות הזה הוא ההשתנות הן אלה שהביאו לשיפור המשמעותי באפקטיביות המבצעית של צה"ל.

תחום נוסף שהתפתח בצורה מרשימה בעימות הנוכחי, בייחוד בשלוש השנים האחרונות, הוא תחום התקשוב כמכפיל כוח. המציאות שבה אנו פועלים חידדה את ההבנה כי בתחום הפעלת הכוח יש צורך בהשגת עליונות בתחומי המודיעין, האוויר, האש והמידע. העליונות הזאת נכונה לכלל תחומי העשייה של צה"ל והיא זו שמכתיבה את הצורך בעדכון תפיסת הפעלה של צה"ל ומנחה את בניין כוחו. בעימות הנוכחי נדרשנו לפעול להשגת העליונות

"חומת מגן". במחצית השנייה של שנת 2002 הגיעו קברניטי המדינה וראשי מערכת הביטחון להבנה כי החוליה החלשה בשרשרת החוסן הלאומי היא הכלכלה. ההכרה כי על החוסן הצבאי עלול לאיים משבר כלכלי הולך ומחריף חייבה אותנו כארגון בעל אחריות לאומית לקבל החלטות קשות בתחום התקציב.

כפועל תקציב הביטחון הכולל של צה"ל צומצם בכ-4 מיליארד שקלים. הקיצוץ הזה כולל קיצוץ של כמיליארד שקלים בתקציב השוטף של הלחימה בטרור ושל הפעילות המבצעית הישירה.

ההישג החשוב בתחום הזה אינו בעצם הקיצוץ אלא ביכולת להפחית כ-60% מההוצאות ללחימה בטרור בלי לפגוע באפקטיביות המבצעית ואף לשפרה. למי שאינו בקיא בפרטים הדבר ייראה תמוה ואף בלתי נתפס - כיצד ניתן לצמצם את ההוצאות באופן דרסטי ולהעלות את האפקטיביות באופן משמעותי. ההסבר לכך טמון בכמה מישורים. הראשון שבהם הוא המישור הניהולי - היכולת לשלוט במשאבים בצורה מיטבית תוך התכנסות למסגרת תקציבית נתונה חייבה את מפקדי צה"ל להפעיל את הכוח באופן

מרכזיים בעתיד, ולעולם חלקנו כצבא יהיה רק רכיב אחד במלחמה כולה. ההכרה בחשיבותה של הזירה הזאת בישראל ובעולם, כולל קהלי יעד דוברי ערבית, חוללה מהפכה בחטיבת דובר צה"ל והביאה להטמעת חשיבות הנושא בכל הרמות.

ובאשר לעתיד - אין ספק כי הלמידה וההתפתחות בתחום הפעלת הכוח של צה"ל ובניינו בלחימה בארבע השנים וחצי האחרונות הן בסיס איתן להמשך פיתוח ידע ותורה לצה"ל ולצבאות כל העולם. יכולות צה"ל שפותחו והבשילו לכדי יכולות מבצעיות מרשימות ישמשו אותנו לעתיד לבוא. התקופה הקרובה תהיה תקופת מבחן לעוצמה של מדינת ישראל ושל צה"ל. האתגרים הניצבים בפנינו בימים אלה ממש מחייבים אותנו לא רק ללמוד את לקחינו מתחום הפעלת הכוח במלחמה שהייתה, אלא לנסות ולשער מה יהיה

טבעו של הסיבוב הבא בעימות, סיבוב אלים שכולנו מייחלים כי לא יקרה - אך אנו כצבא חייבים להתכונן אליו. ההיערכות הזאת חייבת להיות מתוך הבנה כי גם הצד השני למד את לקחיו ומתוך הבנה עמוקה כי השינוי הוא הדבר הקבוע היחיד במלחמה מסוג זה.

הזאת בכל התחומים. מהפכת התקשוב המתחוללת בצה"ל בימים אלה תרמה ללא ספק להישגי צה"ל בלחימה. יכולות התקשוב שהגיעו לבשלות בימים אלה איפשרו למפקדים ברמות השטח השונות - אוגדה, חטיבה, גדוד - לממש את החזון שהיה בעבר נחלת המטה הכללי: לדעת ראשון, להבין ראשון, להחליט ראשון ולפעול ראשון. הבשלות הטכנולוגית היא זו שאיפשרה לנו לפעול להורדת המידע הרלוונטי וסמכויות ההפעלה לרמות הנמוכות. בדרך הזאת התממש העיקרון כי ככל שנבזר את סמכות ההפעלה, המבוססת על מידע רלוונטי, כן ייטב. כך האצלנו בשנה האחרונה את סמכות התקיפה לרמות החטיבה והגדוד, ומראה של מג"ד או של מח"ט היושבים מול מסך שבו מוצג להם כל המידע הרלוונטי לשם קבלת החלטה מבצעית בזמן אמת הפך למציאות יום-יומית.

היכולות האלה חייבו את כולנו לחשיבה אחרת בתחומי הפצת המידע המודיעיני בזמן אמת והשילוביות הבין-זרועית והבין-ארגונית (שלא כאן המקום לפרטה), ותרמו ללא ספק להגברת האפקטיביות של הכוח המופעל. במאמר זה עסקתי, כאמור, בממד אחד בלבד של המלחמה בטרור - הממד הצבאי ונגזרותיו. ואולם קוצר היריעה וההתמקדות בתחום זה בלבד אין בהם כדי להמעיט מחשיבותם של הממדים הנוספים ושל התחומים הנוספים שבהם פעלנו כדי להשיג לגיטימציה - הן בין-לאומית והן פנימית - תוך שימת דגש על השימוש בזירת התקשורת כזירה מעצבת ותומכת. תחומי הפעולה האלה היו ויהיו

האתגרים הניצבים בפנינו בימים אלה ממש מחייבים אותנו לא רק ללמוד את לקחינו מתחום הפעלת הכוח במלחמה שהייתה, אלא לנסות ולשער מה יהיה טבעו של הסיבוב הבא בעימות, סיבוב אלים שכולנו מייחלים כי לא יקרה - אך אנו כצבא חייבים להתכונן אליו

הרמטכ"ל עם כוחות צה"ל באיו"ש